

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 8 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétkezi és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, decz. 27.

Elégtétel — Megtorlás.

Ha a mostani parlamenti író háborúban Bánffy ellen használt becsületsértő kifejezések és felhozott tények virággá változnának, olyan hosszú koszorút fonhatna belőle az élet párkája, hogy elérne Budapestről Apanagyfalui provizorium nélkül is.

Hosszu koszoru, sok virág kellett hozzá, de az ellenzék hordta szakadatlanul és válogatás nélkül, úgy hogy akadt biz a közt számár tövis is, tök virág is, még tökfilkó is, de Bánffy türtte; az újabb szónokoknál azzal nyugtatva meg magát, hogy mondta ezt már más is.

Miért is borult hát most ködbe, mikor a kész koszoru végére egy szerény nefelejtset tűzött még oda Horánszky?

A többi gorombasági virágot elfogadta Bánffy, szó nélkül lepréste és eltette, pedig mind tövis volt. Miért bántja őt éppen ez a csinos, egészen sima kis nefelejt?

Töprengtem ezen és azt hiszem megeltem a nyitját. Amit idáig mondtak becsületsértőt Bánffynak, azt ha el nyeli az ember — igaz hogy kevés embernek van olyan jó torka — akkor szépen meg is emésztheti az ember s ezzel vége. De amit Horánszky felhozott, azt nem nyelheti el az ember, hanem az nyeli el az embert, s meg is emészti gyorsan és biztosan, ha valami módon parirozni nem tud.

Kétféle módon tisztázhatja ki magát az ember, ha szószba került. Vagy vissza önti a szószta arra, aki főzte s így maga megtisztul s a másik lesz szószos, vagy ha erre se tehetség, se lehetőség, akkor szószosan ugyan, de kardra, pisztolyra kap, hogy vérrel mossa le a szószta, ha már igazsággal nem lehet, vagyis kitisztazza magát a vád alól, megczáfolván azt; vagy pedig viv.

Ha a vivás megtörténik, az ok, mely miatt történt, el van temelve és nem lovasias többé felemlíteni.

Bánffy tehát nem megczáfolni, csak elhallgattatni akarta a vádat és provokáló nyilatkozatot tett közzé a lapokban Horánszky ellen.

A lapok leközltek a Bánffy nyiliterét s Horánszky nem akarta elnyelni a sértést, hanem azért fegyveres megtorlást követelt, de nem elégtételt.

E miatt 6 párbaj lett idáig és számtalan penna kopott, tinta fogyott — magyarázat okáért.

A Horánszky-féle distinkció pedig ennyit tesz.

Horánszky megakarja torolni a rajta esett sértést, de nem akar módot adni rá Bánffynak, hogy egy pisztolydurranásba fojtsa az elhangzott vádat. Azt akarja Horánszky, hogy a sértés megtoroltassék, de azt nem, hogy a megtörtént meg nem történtté tétessék a párbaj által. Bánffy felelhet a sértésre pisztolylyal, de a tényekre csak tényekkel.

Igy állnak az ügyek fent, ahol a törvényt csinálják. És a törvények hogyan állnak? Sehogy.

A január elseje nyakunkon s mégis a haza ügye helyett a törvényhozók ügyeivel foglalkozik a parlament s a lejárt kiegyezés helyett a lejárt becsület prolongálásán fáradoznak.

A becsületet tényekkel lehet elveszteni és tényekkel lehet kireperálni, fegyverrel a gyanusított bátorságot igen, de a gyanus igazságot vagy becsületet nem lehet foldozni.

Nem a kard vagy pisztoly fog dönteni ebben az országos szenzációjú afférban, hanem az igazság.

Ez majd megtorol és elégtételt is ad.

P—y.

A kolozsvári népgyűlés.

Kolozsvár, 1898. decz. 26.

Az Unio nagyterme és karzata szorongásig megtelt a tiltakozó népgyűlésre megjelentekkel.

Az országgyűlési képviselők közül megjelentek Bartha és Hentaller; Apponyi, Károlyi István gróf és Ivánka, valamint Horánszky kimentették magokat. Az utóbbi három a Bánffy levél affér miatt.

A népgyűlés alatt mindjárt kezdetben socialdemokrata tüntetések fordultak elé, a beszédek alatt különböző színű lapokat szortak szét.

A gyűlés lefolyása zajos volt és a szerepívő kormányférfiak ellen keserű és erős kifejezések hangzóttak el különösen Bánffy és Tisza ellen s különösen Bartha beszéde igen mély hatást tett.

A népgyűlés után fényesen sikerült bankett volt.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A katholicizmus nagy éposza.

Írta: Dr. Némethy Gyula.

Az a csudás, titokkal teljes, valóban isteni éj, a mely a napévben, a maga hosszas sötétjével, növekvő fagyával, a természet legmélyebb álmát jelzi ugyan: de a betlehemi istállóból kiragyogó fényével, angyal melódiáival a legtisztább azur egés, arany verőfényes márdállal csengő májusi reggelt is elhomályosítja: soha nem fogyatkozható, édes vigasztalással, repeső örömmel, égbetörő reménynyel teljes varázst gyakorol az emberi szivre.

Ez áldott éj titkát az a tanítvány, a ki az Údvözítő kebelén nyugodva, legmélyebben hatolt isteni szeretete szentélyébe, a következő, bámulatos rövid, tömör szavakba foglalta össze: és az ige testté lön.

E szavak csudás fényt derítenek a karácsonyj örök, multhatatlan voltára is; valóban, a mig embersziv lesz e földgolyón, karácsonyj szent csudája megújul minden évben; valamint az isteni szeretet láthatóvá lett, midőn az áldott Szűz megmutatta először ember-szemnek szent Fiát: ugy testté lesz az ige, az Isten örök szerelme, bámulatos áldozatkésztsége, alázata az ember szivben, a mely a betlehemi kised erényeit magába fogadva, külső életben nyilvánítja, Krisztus minő lesz, Christop-

horos, a szent éj titkának osztályossa: és az ige testté lön.

Krisztus szellemének ez a megtestesülése az emberiségben legfőbb, legsudásabb fokban a kereszténység hőseiben, szentjeiben, vértanúiban, kétségkívül legdrágább kincse a kétezer éves kereszténységnek; de az Ige másként is megtestesült századok folyamán.

Testté vált szellemi és anyagi művelődés kultura termékeiben, de főkép a művészetben, mely az emberiségnek egyik legfontosabb lelki szükséglete s melynek varázsa alól, mint azt Orpheus s Arion örökszép meséje példázza, még az állatvilág sem vonhatja ki magát.

A keresztény művészet alkotásai között azonban vannak egyesek, a melyek bámulatos nagyságban, fölségben, emelkednek a többi fölé, de talán egy sincs, a melyben oly erővel, oly fölséggel öltene testet az ige: mint ama csudás énekben, drámában és époszban egyszerre, a melyet azért Divina Commedia Isteni Színjáték névvel tisztelt meg a szépségétől fönségtől elragadtatott utóvilág.

Engedjék meg azért mélyen tisztelt Uraim és Hölgyeim, hogy ez alkalomból a ker. művészet e remekéről szóljak, még pedig nem annyira az én kétes értékű szellemi termékemet tárva ki önök előtt, hanem főleg századunk egyik legmélyebb szellemű írójának, Carlyle Tamásnak gondolatait, kinek, mint izig-vérig protestánsnak, puritánnak véleménye, e mellett genié-jének köntösében, igen értékes, fontos a katholicizmus egy remekművének értékéről,

fönségéről. Még azzal is hizeleghetek magamnak, hogy némi újat mondok; mert a mig e nagy szellem egy másik kiváló alkotása, a francia forradalom története, a mely a maga bámulatos mélységével intuítojával már nem is az események, hanem a szereplő személyek lelki processusának revelációja kinyilvánítása, kitűnő magyar fordításban forog közönségünk kezén: addig Carlyle ezen műve »On heros and hero worship« A hősről s azok kulturáról, magyar fordításban még nem jelent meg.

A mi keveset tudunk Dantéről, az bámulatos összhangban áll a Divina Commediával és Giotto által festett arcképével.

Flórenczben született, jó családból, 1265 körül.

Nevelése a lehető legjobb volt; sok theologia, aristotelesi logika, latin klasszikusok; nem jelentéktelen ismeretek az emberi tevékenység különféle ágában és Dante komoly, értelmes természetéhez képest, jobban tanult, mint a mit tanult.

A mi az élet iskolát illeti, keresztülment az akkor rendes életkörülményeken, kétszer vett részt háborúban, mint Flórencz katonája, volt követ, diplomata; 35 éves korában Flórencz priorjai, igazgató tanácsosai közé választották be.

Gyermek ifjú korában bizonyos Portinari Beatrix-szel ismerkedett meg, vele egykoru és rangu szép leánykával, a ki ez időtől kezdve vele egy városban nőtt fel. Ama tiszta nemes érzelmet táplálta lelkében iránta, mely a provence-i dalkok énekeiben nyilatkozik meg. Is-

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, decz. 27.

Madarász József elnök: Az ülést megnyitom. Kérem a képviselő urakat, helyeiket elfoglalni. Mialatt a jegyzőkönyvet olvassák, *Szilágyi Dezső* lép a terembe, az ellenzék perczekig éljenek.

Madarász: A jegyzőkönyv felolvasását félbeszakítani nem lehet. (Derűtlenség).

A jegyzőkönyv felolvasása után az hitelesítettik.

Következik a beérkezett kérvények felolvasása.

Széchenyi miniszter érdemei.

Napirend előtt felszólal **Bolgár** Ferencz, a király személye körüli miniszteri állás betöltése ügyében.

Azt kérdi a kormánytól, hogy minő érdemek miatt nevezték ki a magyar közéletben teljesen ismeretlen *Széchenyi* Manó grófot a király személye körüli miniszterre, rögtön valóságos belső titkos tanácsossá is. Kihez van tulajdonképpen szerencsénk, kit tisztelünk, az új miniszterben? — kérdi **Bolgár** és ráutalt arra, hogy az a miniszter van első sorban hivatalva arra, hogy ő felségét a magyar viszonyokról kellően informálja. Erre egy volt szentpétervári diplomata nem képes. Olyan miniszter kell ma ő felsége mellé, a ki a magyar viszonyokat teljesen ismeri. Tehát kérdi a kormányt, ki *Széchenyi* Manó s mely fontos érdemek alapján nevezték ki a király személye körüli miniszterre.

Bánffy Dezső báró kijelenti, hogy a miniszter kinevezése a felség joga. De ő ellenjegyzésével felelősséget vállalt ezért. *Széchenyi* magyar képzettségű férfi, a ki magyarul jól tud. — Ez már a kvalifikáció! — kiálják balról.

De itt se tör ki a vihar, csak **Tibád** jegyzi meg szerényen:

— Más miniszter beszéljen.

Az elnökválasztási vita.

A zsufolt karzatok lemondással, mely csalódással tekintenek alá a házra, melyben a várva-várt botrányok helyett egy álmosítóan unalmas ülés indul.

Demkó Pál a kormánypárttól kezdi ma a elnök-vitát.

Demkó titokzatos példálózgatással kezdi.

— Nem követem **Molnár** Jánost sneff-huzáson, pedig magam is vadász vagyok.

— De budapesti! — jegyzi meg **Förster** Ottó.

Demkó kijelenti, hogy őt a vénasszonyról szóló mesével nem fogják kapacitálni.

— Ne beszéljen a szeretőről! — kiáltja **Rakovszky** nagy derűtlenség közt.

Demkó a korelnök jogait fejtegeti.

Madarász figyelmezteti, hogy őt a Ház bizta meg az elnöki tiszt betöltésével, tehát ne bírálja eljárását.

— Ó akar elnök lenni! — kiáltja **Zmeskál**.

Demkó Pál végül arra kéri a Házat, válasszák meg ma az elnököt.

Ezután **Sima** Ferencz szállt fel, hogy kibeszélje az ülés hátralévő részét. *Szilágyi*, *Csáky*, *Andrássy* Gyula, *Emmer* Choric, és *Hieronymi* megnyilatkozása után többé senki nem lehet kétségben az iránt, hogy *Tisza* Kálmán neve alatt zászlót bontott immár 25 év óta uralkodó ugynevezett szabadelvű pártban, kik az igazi liberálisok, kik elenkezik a személyes és párturalmat az alkotmány és törvény tiszteletnek: ezek a kilépettek. S ezek tekinthetők azon kevesek táborának, kik **Bánffy** uralma alatt nem a milliomas pártkassza révén jutottak mandátumhoz, ezek tehát egyedül azok, kiknek vezérlése mellett lehet az ország nyugalmanak helyreállításával a nemzeti párt és a kormánypárt *Tisza* és **Bánffy** nemes elmeivel egy fuziomális kormányt és egy restauratív liberális pártot megalakítani.

A kormány azt mondja, hogy nem ajolhat meg a kisebbség erőszaka előtt. Helyét nem hagyhatják el, míg a többség támogatja.

— A kormánynak távozni kell, mihelyt bármi parlamentárizmus oknál fogva képtelen a törvény korlátai között vezetni az ország ügyeit. A többség mint parlamentáris döntőfaktor, az alkotmány sérelmével semmiféle kormánynak támogatást nem adhat; mert akkor a nemzet ellen támad és hazaárulást követ el.

A jelen viszonyok között a többségre nézve az a feladat és kötelesség vár, hogy vagy új kormányt, a saját pártjából ha lehet, vagy fuzió segítségével állítsa helyre a parlament rendjét. A rideg párturalom abszolutisztikus fegyverrel le kell rakni: mert éle ki van verve s a kor mely az fegyvert hordozta, az örök üldözésben kimerült.

A kormány elvesztette a nemzet előtt tiszteletét. A megyei hivatalos bizalmi nyilatkozatokat a népgyűlések imponáns megnyilatkozásai elementaris erővel seprik el.

Szónok ezután rendkívül érdekes citátumokkal száll vitába a *Tiszákkal* a felett, hogy van-e idő, mikor a többségnek számolni kell a kisebbség előtt.

Szemelvények *Tisza* Kálmán beszédeiből.

Ezen kérdésre nézve — ugymond a szónok — *Tisza* Kálmán míg a bihari pontok

jegyében járt a politika egén vagyis 1872. márczius 27-én ezeket mondotta:

»És ha a parlamentárizmusnak az volna helyes magyarázata, hogy a parlamenti többség soha nem engedhet: ugyan kérdem, *nem volna-e az így magyarázott parlamentárizmus abszolútabb a legnagyobb abszolutizmusnál?* (Helyeslés balfelől, ellentmondás jobbról.) Hát hogyan történt minden alkotmányos változás Európában? — nem-e úgy, hogy az abszolút hatalom birtokosai engedtek, bár a hatalom kezökben volt? De engedtek, mert nem akarták a dolgot összeütkezésre vinni.

Hiszen uraim, ha az áll, hogy a hatalomnak az erősnek engedni nem szabad: akkor minden ki van zárva, akkor az elnyomásnak a forradalomnak kell egymást felváltani. (Mozgás jobbfelől.)

Igy állította föl *Tisza* Kálmán maga a parlamentárizmus igazi elvén a többség helyzetét a kisebbséggel szemben, míg a kisebbség vezére volt. Ha szent meggyőződése volt ez *Tisza* Kálmánnak 1872-ben: Akkor tekintet nélkül esélyekre: ma is becsülettel kell az elv mellett megállni *Tisza* Kálmánnak még akkor is, ha elvi konfliktusba keveredik fiával, gróf *Tisza* Istvánnal. S ha nem volt, csak azért állította fel azt a tant, hogy hatalomhoz jusson, akkor a legszelidebben szólva, nem a legnagyobb politikai szédelgése az, hogy most ugyanaz a férfi áll föl a többség feltétlen uralmát hirdetni s a kisebbséget azzal vádolni, hogy erőfeszítése a hatalom iránti kapzsiságból nyeri erőforrását.

S miféle erkölcsi érzékkel bír a magyar parlament, mely eltüri, hogy a zajos és hosszas parlamenti vita miatt az a *Tisza* Kálmán meri klotúrral fenyegetni a magyar parlamentet, a ki mikor 1872-ben a parallel ülések behozataláról volt szó azt mondta:

«Am legyen délelőtt délután ülés; de kijelentem, hogy mitán itt a képviselői jogról van szó; én részemről kijelentem, hogy *mindennap legalább tízszer fogok felszólalni*»

Hát a ki a szólásszabadságot ily szertelen mértékben vette igénybe és ennek a sügélyével jutott hatalmához, szabad annak büntetlenül klotúrról beszélni Magyarországon?

Az első szónok, ki a Házban **Bánffy** Dezső főszolgabíróval szemben tanusított példátlan erőszakoskodását helyeselte: szintén *Tisza* Kálmán volt. Hát ennek az embernek nincs emlékező tehetsége? Vagy ha van, azt hiszi, hogy a nemzet hülye.

Avagy nem emlékszik *Tisza* Kálmán arra, hogy 1872-ben április 13-án tartott ülésében kijelentette, hogy: *nem tűri, hogy a kormány bármi irányban is befolyásolja a hivatalnokokat, hogy a kormány politikája mellett*

merjük föl ez érzelem történetét, elválásukat, *Beatrix* férjhez menetelét másához, korai halálát, mely a költőt oly mély gyászba borította. *Dante* meg nem érdemelt, szégyenletes száműzetését *Flórencz*ből, mely őt holta napjáig hontalanná tette.

De nem akarjuk fölpanaszolni *Dante* szenvedéseit, keserveit; ha minden dolga úgy folyt volna, a hogy talán kívánta, lehetett volna belőle prior, podesta, vagy nevezék őt akárminek, *Flórencz*ben, köztisztviselőben kortársai — de a világ nélkülölte volna a legsudálatosabb ígékelt, amelyeket valaha elmondottak, vagy inkább elzengettek.

*Flórencz*nek egygyel több szerencsés lord mayor-ja lett volna, de tíz századnak nem lett volna meg az éneke, amint a tíz következőnek aligha lesz, nem hallottuk volna a *Dicina* Comédiát!

Dante száműzetése után nem volt a világ embere.

Pártfogótól pártfogóhoz vándorolt, városról városra, megizelve, saját keserű szavai szerint: Mily kemény az ösvény, (Come è dura calle) A száműzött nem vidám társaság társ. *Dante* szegényen és száműzötten, büszke, komoly természetével, bántó gunyjával nem nyerte meg az embereket. *Petrarca* beszéli, hogy *Can della Scela* udvarában, midőn hallgatag komorságáért megróvást nyert, nem udvarias modorban felelt. *Della Scala* udvari emberei között ült, hallgatva a bohócok és színészek játékát, kik a legjobb

kedvre hangolták őt; ekkor *Dante*hoz fordulva így szólt: »Hát nem különös dolog az, hogy ez a szegény bolond oly szorakoztalóvá teszi magát, te pedig a bölcs ember itt ülsz nap-nap után és nem mulattatsz bennünkkel semmivel.«

Dante keserűn válaszolt: »Nem, éppen nem különös: fontolja meg magasságod e példabeszédet: Similissi mihi gaudet?«

Ilyen ember büszke hallgatagságával, maró gunyjával és bánatával, nem arra volt teremve, hogy udvarban éljen.

Fokként mind világosabbá lett előtte, hogy sehol nem lehet maradása a földön.

Ez a világ elvetette őt, hogy vándoroljon; élő szív nem volt, amely szeresse, nyomoruságaira itt nem termelt vigasztalás.

Annál mélyebb benyomást tett rá az örök világ; az a rettenetes valóság, amelyhez képest ez a világ, *Flórencz* és átka merő, muló álom.

*Flórencz*et soha sem fogod látni viszont; de a poklot, a purgatoriumot, a menyországot bizonyára látni fogod. Ugyan mi is *Flórencz*, *Can della Scela* e világ, ez élet együttvéve!

Örökkévalóság: ettől az igazságtól s valóságtól függesz te és minden a világon.

Dante nagy lelke hontalanná lévén e földön, hajlékává azt a rettenetes másvilágot tette.

Gondolatai mind azon időztek, mint ami egyedül volt fontos reá nézve; és e bámulatos szemléletnek és inturciónak eredménye a *Di-*

vina Comédia, a legjelentékenyebb könyve évezredünknek.

Nagy vigasztalás volt *Dante*re nézve s büszkesége is volt, mint azt művekből látjuk, hogy ő, itt e számkivetésben megalkothatta művét; hogy sem *Flórencz*, se senki e világon, sem nem segíthette őt munkájában.

Tudta, hogy igazán nagy mű, a legnagyobb, amire ember képes.

Az irás munkája tudjuk, nagy és fájdalommal teljes volt reá nézve; maga mondja, hogy évekre elsorvasztotta őt ez a könyv. Mint minden jó könyv, több értelemben szive vérével volt írva ez is.

Ez a könyv, az ő egész élettörténete; meghalt, mihelyt befejezte azt, még nem öreg, ötvenhat éves korában, inkább a szive tört meg, elmondhatjuk.

Dante költeménye, mondtam más helyen, ének; *Tieck* nevezi azt titokzatos, kimondhatatlan éneknek; s betűről-betűre ez a jellege. *Coleridge* egyik művében igen találóan jegyzi meg, hogy akárhol találjunk is zeneileg kifejezett gondolatot igaz rythmussal és melódiával szavaiban, valami mély és jó van ott a szavak értelmében is.

Mert test és lélek, szó és eszme együtt járnak mindig.

Ének; mondtuk fentebb, hogy az ének a beszéd hősiessége!

Minden költemény, *Homéré* vagy akárkié legyen, tulajdonképen ének.

kortelkedjenek. Avagy ez az ember azt tartja, hogy quod licet nihi, non licet tibi!

Nem kell-e a nemzet politikai erkölcsének mérhetetlen súlyedése ahhoz, hogy a politikai szélhámosságnak e szertelensége mellett egy ember büntelenül játszhasssa e nemzet közvéleménye nevében a magyar politikai élet terén a vezérszerepet az aktív politikai élet terén történt dicstelen bukása után még 10 év múlva is.

A reakció vonul föl, ha bukik a Tisza- és Bánffy-rendszer.

Hát Szilágyi, Csáky, Andrássy, Hieronymi és társai reakzionáriusok?

No meg Apponyit illetné meg ez a vád!?

Apponyit, a politikai idealizmus és eszményi tisztaságnak képviselőjét?

Napjaitok meg vannak számlálva és ha majd a politikai élet fítklyája lefordítva áll, bukástok sirja mellett, akkor fogjátok meglátni, mekkorát dobban ennek a nemzetnek szive, micsoda lelkesedés vesz erőt a nemzetben, hogy Isten megengedte leszámolni veletek és szabadon üdvözölheti azt a reakciót, melyet Apponyi képvisel az igazi liberálizmus, a jog, az alkotmány és törvénytisztelet nevében!

Ez lesz a politikai megváltás napja. Egy nemzet mérhetetlen öröme fog ünnepelni e napon!

Sima Ferencz kibeszélte az egész ülést.

Az elengedett 68,000 frt.

— Ujabb felebbezesek. —

A szeszadó beszédésének bérleténél elengedett 68,000 frt ügye nem megy olyan simán feledésbe, mint képzeltük.

Szokolay Tamás törvényhatósági tag felebbezesét már közöltük.

Tegnap ismét két ujabb felebbezes került a városhoz, amelyben a közgyűlés határozata ellen felebbezesnek.

Az egyik felebbezes erősen bírálja az egész eljárást s miniszteri biztos kiküldését kéri.

A két felebbezes a következő:

Tekintetes törvényhatósági Bizottság!

Nagyvárad város szesz italmérési illeték és adószedési jogkezelése s értékesítése, illetve a bérleengedés tárgyában megtartott vizsgálat folytán hozott 384/21331/1898 számú igen sérelmes határozat ellen felebbezesrel élni kénytelenek lévén, annak indokait tisztelettel a következőkben terjesztjük elő:

Miután a jelen ügy tárgyat kepező visszaélések megvizsgálása végett 283/18466/1898

számú végzéssel kiküldött bizottság két külön véleményéből s az ennek alapjául szolgáló vizsgálati jegyzőkönyvből azon meggyőződéshez jutottunk, hogy a városi szesz illeték és adó-fizetési jog kezelése kívül tényleg oly visszaélések és mulasztások követték el, melyek folytán a városra is igen érzékeny károsodás háromlott, kétségtelen, hogy ily körülmények között, a tekintetes törvényhatósági bizottság nem lehet ama jogosított, hogy a teljesen beigazolt eme törvényellenes cselekményeket csupán jó akaratból elnézze, megtorlás nélkül hagyja, s hogy a város szándékos megkárosítását előidézett eme visszaéléseket sanctionálja.

Egyébiránt is bármennyire tiszteljük a tekintetes törvényhatósági Bizottságot, mind a mellett a neheztelt határozatában hangsúlyozott de mivel sem indokolt rövidlátását elfogadni hajlandók nem vagyunk, mert az a körülmény, hogy a szeszadók és illetékek szedési jogainak kezelése és értékesítése körül előfordult s beigazolt visszaélések s vétkes mulasztásokat és az ezekből származott károsodást a tekintetes törvényhatósági bizottság nem akarja látni s megtorlási jogát nem kívánja gyakorolni, még nem elegendő indokolás arra nézve, hogy meggyőződésünk s az igazság ellenére mi is s minden áron az igen káros elpalástolás terére lépünk, mert ezt maga a vizsgálat eredménye nem engedi meg.

De különben is a vizsgálati iratokban foglalt tényállás sem engedi meg, hogy bárki irányában is előidézetet gyakorolhassunk, mert az 1895 évi nov. 14-én tartott törvényhatósági bizottsági ülésen 323/19531 sz. a. hozott határozattal a volt polgármester ur tisztán csak az italmérési adók és illetékek szedési jogának kezelésével és értékesítésével volt megbízva, de azzal, hogy az értékesítés után a bérletnek csak egy fillérnyi engedményt is tehessen, s hogy tetemes összegű bért elengedhessen, semmi körülmények között sem; s miután a vizsgálat adatai szerint teljesen be lett igazolva, hogy volt polgármester ur jogosulatlanul s felhatalmazás nélkül a város kárára s a bérlet előnyére 68,574 frt 90 krt tevő tetemes összegű bérleengedést tett, kétségtelen, hogy a város jól felfogott érdeke sem engedheti meg, hogy az előtt szemet hunyhassunk; ennél fogva sajnálattal kell kijelentenünk, hogy a neheztelt határozatnak csupán légből kapott s inkább csak szemfényvesztésre szánt ama indoklása, hogy az adó és illeték szerzési jog kezelése és értékesítése körül oly cselekményt, mely megtorlást igényelne fenforogni nem lát, mert a volt polgármester az adószedési jog értékesítésével a közgyűlés által felhatalmatlag megbízva volt, helyt egyáltalán nem foghat, amennyiben ezen indokolás magával a vizsgálat folyamán kiderített valódi tényállással is

homlokegyenest ellenkezik, mert ilyen közgyűlési határozat nem létezik.

Továbbá a vizsgálati iratokból világosan kitétnik az is, hogy Ullmann Izidor bérlet üzleti könyvei az azokban foglalt bevezetések s illetve a mérleg helyessége Bordé Ferencz városi tanácsos és Ragány János főszámvevő részéről sem az 1893—1894 és 1895 években felülvizsgálva nem lettek, holott az ezen évekre vonatkozó bérszerződés pénzt a mutatkozó haszon a városi árveházat illetvén, elengedhetlen kötelességükben állott volna az ellenőrzést lelkiismeretesen gyakorolni, a mit elmulasztván, kétségtelen, hogy ebből a városra hárult esetleges tetemes károsodás miatt felelősségre vonandók s vétkes megtorlást érdemelnek.

Egyébiránt azon állítólagos okmányok, a melyekkel Ullmann Izidor bérlet a meghatározott szeszitalmérésre illeték és adó alapok helytelenségét s a fogyasztási forgalom mennyiségének túl magasságát igazolta volna, a vizsgálat eredménye szerint nem is léteznek s miután Ullmann Izidor ur 1896 évet megelőző években a regale kezeléssel foglalkozván az illeték és adó alapokat, valamint a szesz, ital fogyasztási forgalmát igen jól ismerte, már maga ezen körülmény is kizárja annak lehetőségét, hogy Ullmann Izidor saját kárával képes lett volna a regale jogot kibérelni s fel sem tehető róla, mint a körülményekkel igen jól ismert s szakavatott egyéniségtől, hogy az árlejtésre oly magas bér összeget ajánlna fel, mely reá nézve károsodással járhatna.

Egyébiránt köztudomású dolog, hogy a városi szesz-illeték s adó kezelési jogbérbeadására vonatkozó árlejtés — annak fogantatba vétele előtt; jóval megelőzőleg már közhírré tettett s így a bérletni szándékozók egyéniségeknek módjukban és tehetségükben állott megszerezni mind azon adatokat, melyek alapján számításukat megtegyék s a bizottság mennyisége tekintetében számot vehettek, s így akkor a midőn az árlejtésen a legmagasabb összegű bérre nézve ajánlatát önként megtette, már teljes meggyőződéssel kellett bírnia arról, hogy a városi szesz illeték adó fizetési jog alapját képező számadatok a megajánlott bérösszegnek megfelelnek, amit teljesen igazol azon körülmény is, hogy Ullmann Izidor bérlet a többi pályázók által felajánlott szintén elég jelentékeny bérösszeget nem licitálta volna túl; de feltéve meg nem engedve, ha az árlejtés után a bérlet a bérösszeg túl magasságáról meggyőződött volna is, bérleengedésnek még ez esetben sincs helye, mert ezen árlejtési jegyzőkönyv mint a bér szerződést pótló s bérlet által is aláírt okmány a város részére oly jogot állapít, a melynek alapján a kötelezett bérösszeg fizetése bérletől feltétlenül kö-

Sőt azt mondhatnám, hogy szigorúan véve a dolgot, minden igaz költemény ének, hogy mindaz, ami nincs énekelve, tulajdonképpen nem költemény, de egy darab próza, csengő sorokba szorítva, a nyelvtan nagy sérelmére, az olvasó nagy bosszankodására legtöb eselben! Amire szükségünk van, az a gondolat, a mely az író elméjében tévedt, ha ugyan támadt miért változtatná csengés-bongásra, ha tisztán, világosan kimondhatja azt? Csak is akkor, ha a dallama, melódia szenvedélye ragadja meg szívet s hangjai, Coleridge megjegyzése szerint zenéivé lesznek gondolatai nagysága, mélysége és dalamassága által csak akkor jogosíthatjuk fel őt arra, hogy rímekbe foglalja, hogy énekeljen; csak akkor nevezzük őt költőnek s hallgatjuk meg, mint a beszéd hőst, akinek beszédje ének.

Jobban nem vigasztalhatom Dantét mintha azt mondom, hogy a *Divina Commedia minden tekintetben valódi igazándi ének*. Hangzásában is igazi canto fermo; úgy folyik mint az ének. (Nyelvzete, egyszerű *terzarimája* kétségkívül nagy segítségére van ebben.) Önkény mint e y dalt olvassa az ember, de hozzászerezem, ez nem is lehet másként, mert munkájának lényege és anyaga egyaránt rythmikusak.

Mélységes szenvedélyének heves és őszinte igazsága egyaránt zenévé teszik, akárhol hatolj mélyére zenét, dallamot, találsz.

A három birodalom, *Infera, Purgatono, Daradiso*, mint egy roppant épület részei ál-

lanak egymás mellett; nagy természetfölötti világ kathedrális, föltornyosulva, komolyan ünnepelesen, rettenetes fölségben; *Danténak lelkekből álló világa*.

A legigazabb, őszintébb minden költemények között, az igazság őszinteség itt is igazi mértéke a valódi becsnek, értéknek.

Mélyen a költő szívének szívéből fakadt ép úgy mélyrehatol s hosszú nemzedékeken szívünkig ér. A veronaiak ha meglátták az utczán a költőt, azt mondogatták egymásnak: *»Eccovi l' nom ch'e stato all' Inferno.*

Ime itt az ember, aki volt a pokolban! Ő valóban átérezte, átélte, amit megirt. Olyan művek mint az Isteni színjáték másként nem teremnek.

A tenger fenekén termő szépséges gyöngy is kin fájdalom terméke.

A gondolat, az eszme, bár minő igaz munka, maga a legfőbb erény, nem leánya-é a fájdalomnak.

Mintha a fekete forgó szélből született volna: Igazi erőfeszítés, valósággal mint egy fogoly küzdölme, hogy letépje lánczát: ime ez a gondolat.

Minden téren szenvedés által lehet tökéletesedni.

De semmi féle mű sincs annyira kidolgozva, mint Dantéé. *Mintha minden lelke legizőbb kattanában olvaít volna ki.*

Évekre elorvasztotta őt, mint ahogy mondja

Ki van dolgozva; nem csak nagyjában,

minden egyes része igazságos tiszta láthatósággá, mindegyik a maga helyén, mint egy csucsives dóm faragott, vakalcs nélkül egybekapcsolódó kövei.

Egyáltalán nem érthetünk egyet a modern kritika azon állításával, hogy a *Pokol* sokkal előbbvaló a másik két részénél.

Ez az előnyben részesítés az uralkodó byrorimus szülötte, amely izlésünknek bizonyára csak átmeneti, muló iránya.

Nemes dolog ez a Tisztítóhely, a *Tisztulás hegye*, e kor egyik legnemesebb eseményének jelképe.

Ha e bűn oly végzetes, ha a Pokol oly szörnyűségesen szigorú mégis a bűnbánatban is megisztulhat az ember.

A *bűnbánat* a nagy keresztényi cselekmény.

De a másik két rész is kölcsönösen föltételezi egymást, hogy úgy mondjam elmaradhatatlanok egymástól.

A *Paradicsom*, a menny, a pokol megváltó része; a pokol nélküle igaztalan dolog lenne.

Mindahárom egyet alkot, s azt az igaz láthatatlan világot, úgy amint a középkor kereszténysége azt elképzelte, egy mindörökké emlékezetes dolgok lényegében mindörökké igazat minden emberre nézve.

Talán egy ember lelkében sem volt az le-rajsozó az igazság oly mélységével mint Dante lelkében; egy ember érezte, hogy meg-

vetelhető, s így az árlejtés befejezésére s annak jogerős emelkedése után pótajánlatok megtétele és elfogadásának helye nem is lehetett s bérlő egyszerű panaszkodása folytán bérleendősre sem a volt polgármester ur sem bárki más jogosított nem volt, annál is inkább, mert míg alapul az 1890 évben kimért 383690 liter szesz fok után lett a mérési feltételekben a szesz fogyasztás mennyisége mint minimum megállapítva, addig a helybeli pénzügyigazgatóságtól beszerzett adatok szerint 1896 évben 534451, 1897 évben 568386 liter szesz fok hozatott Ullmann Izidor bérlő által forgalomba s 6 minden liter szesz fok után 25 krt szedett mint a miről a kimérők által a vizsgálat folyamán a jelenlegi polgármester urhoz beadott panasz kérvényükben panaszkodnak, ily körülmények között tehát nem hogy meg nem felelt a 383690 liter szesz fok a valóságnak; de ezt mint a fentebb jelzett s a pénzügyigazgatóságtól szerzett adat igazolja azt a számítást jelentékeny mérvben meg is haladta; s így ezekből folyólag kétségtelenül kitűnik, hogy Ullmann Izidor bérlő oly okmányokkal s indokkal a volt polgármester urat a bérösszeg túl magasságáról s a saját károsodásáról meggyőzte volna, nem rendelkezett s nem is rendelkezhetett, de ha rendelkezett volna is, a mire nézve a legkisebb bizonyíték sincs, a volt polgármester ur a tekintetes törvényhatósági bizottság előzetes jóváhagyása nélkül, még ez esetben sem volt feljogosítva a bérleendősre.

Az előadottak szerint tehát kétségen felül s leginkább az tűnik ki, hogy Ullmann Izidor nem hogy kárával bérelte volna ki a szesz-italmérés jogot, hanem a város határozott megkárosításával busás haszonra tett szert, melyből az általa illetéktelenül elvont 68,574 frt 90 krt a városi pénztárnak kamatával együtt megtéríteni tartozik.

Már ezekből folyólag tehát a tek. törv. h. tagok, akkor, amidőn a fennforgó dologban a város megkárosítását nem látta s a dolog felett egyszerűen napirendre tért, oly törvénytelenséget követett el, melyet szó nélkül nem hagyhatunk már csak azért sem, mert anyagi megterheléssel vezetett háztartásunk nem csak hogy megkivánja, de meg is követeli, hogy minden utolsó fillér, mely a városi pénztárt jogosan megilleti, oda be is folyjon.

Mindezeknél fogva:

Tisztelettel kérjük a tekintetes törvényhatósági Bizottságot, miként jelen felebbezésünket — a vonatkozó iratok kapcsán — a Nagyméltóságú m. kir. Belügyminiszteriumhoz felterjeszteni méltóztassék;

A hol is mély tisztelettel esedezünk, miként a megejtett vizsgálat megdönthetetlen adataival s magával az igazsággal homlokegyenest ellenkező s a városra nézve igen káros határozat megsemmisítésével az ügy megvizsgálása végett kiküldött Bizottság tagja Szokoly Tamás ur által beterjesztett külön s a tényállásnak mindenekben s teljesen megfelelő s indokolt véleményben foglalt eljárás foganatba vételét s különösen Ullmann Izidor bérlő által jogtalanul elvont s a várost jogosan megillető 68,574 frt 90 kr bér s kamatainak behajtását elrendelni méltóztassék.

Dr. Kazay Kálmán,
Schütz Albert

Előttünk:

Fráter Ferencz,
Balogh József

*

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Folyó hó 10 és folytatólag tartott közgyűlésében az Ullmann Izidor városi bérlő és kezelő javára elengedett 68,574 frt 90 kr. illetve ezen ügyben kiküldött öt tagú bizottság jelentésére hozott határozata ellen, mivel hogy azt úgy a városi árvaház, mint Nagyvárad város lakosaira nézve sérelmesnek tartom, tisztelettel felebbezéssel élek a következő indokoknál fogva.

Sérelmes a hozott határozat, mert úgy a kiküldött bizottság terjedelmes jelentéséből is, de különösen Szokoly Tamás bizottsági tag ur külön véleményéből egész világosan kitűnik, hogy ezen ügyben megbízott városi tisztviselők részéről a legnagyobb rendtelenségek, felületességek, szabálytalanságok s vétkes mulasztások követték el. Sérelmes a hozott határozat, mivel már az 1895. decz. hóban megtartott árlejtés alkalmával a m. kir. pénzügyi igazgatóságtól nem az előző évi, melyben 534400 h. k. t. liter szesz fok után vétetett alapul, hanem az 1890-dik évről, midőn csak 383690 h. kt. liter szesz fok volt a fogyasztás és így egészen világos a vétkes mulasztás és szabálytalanság, mert ez maga mintegy 47000 frt különbséget jelent az elengedett összegben kívül.

Nem áll a kiküldött bizottság azon állítása sem, hogy az elengedett összeg a kis szeszárusítók érdekében történt volna, mert ezt Merez Nándor helybeli szeszárusító kereskedő a helybeli „Tiszántúl” című lapban nemcsak hogy megczáfolta, hanem hiteles adatokkal igazolta, hogy ugyanakkor, midőn a város tisztviselői a t. törvényhatóság tudtán kívül Ullmann Izidor városi regále bérlőnek évenként mintegy 25,000 frtot engedményezett, ugyanakkor a kis szesz és ital árusítók évi díjait felemelte.

Sérelmes a hozott határozat azért is, mert a vizsgálat alkalmával kitűnt az is, hogy ezen ügyre vonatkozó hivatalos iratok hiányoznak, illetve elkallódtak és így a vizsgálat megejtése sem vezethetett teljes eredményre.

Mindezek után teljes tisztelettel kérem a tek. törvényhatóságot, miszerint jelen felebbezést az összes iratok kapcsán nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urhoz felterjeszteni, hol is tisztelettel esedezem, miszerint jelen ügy elbírálására és felülvizsgáltatására egy miniszteri biztost kiküldeni méltóztassék.

Alázatos tisztelettel

Zana Ágoston,
nagyváradai háztulajdonos.

Bánffy kontra Horánszky.

Budapest, decz. 27.

Az az erőssen sértő hangú levél, melyet Bánffy Dezső br. miniszterelnök intézett Horánszky Nándorhoz s melyet vasárnapi számunkban egész terjedelmében közöltünk, önértetes férfit talált Horánszky-ban, a nemzeti párt nagytekintélyű tagjában. A levél sértő szavait megakarja *torolni* Horánszky, a másik kezében azonban írásbeli bizonyításokat tart, hogy a pénteki képviselőházi beszédében mondtak igazságát megdöntetlenül bebizonyítsa.

Előmutatja azon leveleket, melyeket a miniszterelnök irt 1895-ben, midőn a fuzió létrehozásán mesterkedett, valamint a tárgyalás egész menetét feltárja.

Ki ne hinne a tárgyi bizonyítékoknak?

A hivatkozott levelek eredetében nálam megtekinthetők, írja Horánszky nyilatkozatában, melyet a miniszterelnök levelére tett közvé saját neve alatt.

Ki ne hinne az önértet hangjának?

*

A miniszterelnök levelének vétele után Horánszky Nándor azonnal elküldte segédeit gróf Károlyi Istvánt és Szemere Miklóst Bánffy Dezső báróhoz, hogy tőle elégtételt követeljenek, egyben azonban kijelentik, hogy felük csak *fegyveres megtorlásnak* veszi az elégtétel adást és teljes cselekvési szabadságát fentartja magának a politikai természettel bíró ügy felderítésére.

énekelje azt, hogy örökké emlékezetes legyen. — Rendkívül figyelemre méltó dolog, hogy a költő mely *rövid egyszerűséggel* lép át a mindennapi valóságból a láthatatlan világba, a második vagy harmadik stanzában már ott találjuk magunkat a lelkek világában és ott tartózkodunk mint tapintható, megfogható, kétségbevonhatatlan helyen! Dante előtt ilyen volt a való világ, amint ő nevezte, annak tényei, csak merő küszöbe volt egy más világ véghetetlenül főbb, magasabb térjének.

A dolog mélyét tekintve egyik olyan természetesen kívül volt mint a másik.

Nincs e minden embernek lelke? Az ember nem csak lessz lélek, de most is az.

A *polgárságról* azt mondták, hogy főképp a természet működését *symbolizálta* az ember és a dolgok végzetét törekvéseit — kombinációit, viszontagságait ezen a világon; a *kereszténység* amint a Divina Commediában megjelenik, az emberi kötelesség az erkölcsi törvényt testesítette meg.

Az első az érzéki természet számára, a másik az erkölcs szellemi világnak. Minő haladás!

Az olasz költők egyik magyar fordítója, de aki Dante szellemébe nem hatolt be teljesen, Radó Antal azt mondja, hogy az isteni *szinjáték a középkor dómja és sirboltja egyaránt.*

(Radó lehet, hogy nem olvasta Carlyle művét; de annyi bizonyos, hogy századunk e filozofikus puritánja Dante művét épen nem tekinti valami olyasnak, ami szellemére nézve a múlté.)

Valamint Dante, az olasz ember, ugymond

Garlyle, hivatva volt zeneileg megtestesíteni a középkor, a modern Európa vallását, belső életét, úgy *Schakespaera*, elmondhatjuk, megtestesíti számunkra Európának külső életét, lovgiasságait, galantériáit, humorát, ambícióit, gondolkodás és cselekvésmódját a világon.

Valamint Homér segítségével visszaállíthatjuk a régi Görögország képét; épen így Schakespeare és Dante egy évezred után is eléje fogja tárni az emberiségnek, hogy mi volt a mi modern Európánk hitben és gyakorlatban.

Dante adta meg a hitet, a lelket; Schakespeare nem kevésbé nemes módon a gyákorlatot, a testet.

Dante a középkori katolicizmusnak csakugyan sirboltja lenne? Mi, a kik előtt a hanyatló század képe sokkal világosabban állhat, mint állott Garlyle előtt 1840-ben, bátran hozzátelhetjük, igen sirboltja, de olyan sirbolt, amelyből a nem középkori, hanem örök katolicizmus *szelleme dicsőségesen fölámadt.*

Nem tagadjuk holt kör a reformációt követő fejedelmi absolutizmus és szellemi anarchia időszaka, a mely Homérral együtt Dantét és Schakespeare-t s az egész csucsives művészetet megértetni, értékelní nem tudta.

Voltaire *illás vadnak* nevezte Schakespeare-t s szellemeskedett Dante *izléstelenségei* fölött; de már *Gothét* elragadta a strassburgi-münter szemlélete s Dante poklának egy jelenetét *Ugolino* és fiai halálát nevezte az összes világ költészet legremekőbb alkotásának; a XIX. század föllismerte a *középkori katolicizmus* al-

kotásainak halhatatlan öserejét, szépségét, nagyságát, fönségét; a XIX. sz. látta a középkor nagyszertű félbenhagyott, becsmérelt dómjainak befejezését; hallotta a középkor egyik legnagyobb művének Aguinó Sz. Tamás Summa Thologicájának dicséretét egy protestáns és liberális jog bölcsén, Jhering ajkairól s megérte, hogy mig 1629—1716-ig egyetlen kiadást sem ért Dante, 1800—1865-ig kétszázharmincznyolczszor nyomtatták ujonnan, nem is említve, hogy külön Dante társaságok alakultak a művelt országokban a nagy költő művének méltatására, kommentálása céljából.

Ha e tényt összevetjük a katolicizmusnak ragyogó ujjászületésével a nagy forradalom vizözöne után, amelynek eredetéből már *Macaulaj* úgy látta kiemelkedni a katolikus egyházat, mint egy megdönthetetlen pyramist; bátran nevezhetjük a *Divina Comediát a katolicizmus diadalénekének*, a melynek a jövő századok szellemi küzdelmeiben nagy szerepe lesz.

Hogy Dante műve nem sirboltja a középkori katolicizmusnak, hogy ellenben e halhatatlan műnek sok mondanivalója van a modern ember lelkéhez, azt talán alkalmasabban nem világíthatnám meg, mintha Arany János örökszép költeményével fejezem be értekezésemet:

Állottam vízének mélységei felett,
Sima volt a fölszín, de sötét, mint árnyék;
Alig mozzantát meg a rózsalevelet,
Mint rengéskor a föld, csak alig hullámlék.

A miniszterelnök ségégei br. *Fejérváry Géza* és *Gajáry Ödön* azonban ezt el nem fogadták és fegyveres elégtételt kérnek. Az ügyet jegyzőkönyvvel fejezik be mindkét oldalon.

Hat párbaj, 12 ségéd.

Folyosón izgatott hangulat. *Fejérváry Géza* báró és *Gajári Ödön* mint a miniszterelnök ségégei provokálták *Károlyi István* gróf és *Szemere Miklóst*, mert ezek jegyzőkönyvben azonosították felfogásukat Horánszkyéval. Ma *Horánszky* provokálta Gajárit a »Magyar Ujság« cikkeért.

Bánffy nem látható, állandóan a miniszteri szobában van.

Holnap reggel lesz a *Kubik—Kenedi* párbaj. Ujabb hír szerint Horánszky ségégei megelőzték *Bánffy* ségégeit, Horánszky is provokálta *Fejérváryt*. Összesen hat párbaj, 12 ségéddel.

Budapest, decz. 27. (Saj. tud. táv.)

A tömeges párbajokról, mely *Horánszky Nándor* és *Bánffy* br. miniszterelnök ségégei között keletkezett, most még semmi bizonyos nincs. Az egész eset oly rendkívüli s komplikált, hogy hosszas tanácskozásra van kilátás. Horánszky ellenfelei *Gajáry Ödön* és *Fejérváry Géza* br. már meg is neveztek ségégeiket. Beszéli, hogy *Bánffy* br. ségégeinek ségégei csak az esetre hajlandók Horánszky-nak elégtételt adni, ha előbb megverekszik a miniszterelnökkel. Ily módon akarják rákényszeríteni Horánszky-t a fegyveres megtorlás helyett a fegyveres elégtételadásra.

Valamennyi párbajt azonban alig fogják megengedni, hanem csak egyet-egyét. Valószínűleg a sorshuzás fogja eldönteni, hogy kik lesznek az ellenfelek.

A Katholikus Kör karácsonyi matinéja.

Szápen sikerült matiné folyt le ünnep másodnapján a Katholikus Kör helyiségében.

Mint mindig, úgy most is előkelő közönség töltötte be zsufolásig a Katholikus Kör nagy termét.

Aczéltiszta tükre visszaverte híven
A külső világot, engem is az embert;
De örvényeibe nem hatolt le a szem
Melyeket csupán ő, talán ő sem ismert.

Csudálatos szellem! egy a mérhetetlen
Éggel, amely benne tükrözik alattam
Egy csak a fönségesben és a terjedetben
És mivel mindenik oly megfoghatatlan
Az ember, a költő, ... mily bitang ez a név!
Hitvány koszorúját, reszketvén, elejti
Ég, mintha lábait szentegyházba tenné
Imádvá borul le, mert az Istent sejtí.

E mélység fölött az értelem mér-ónja
Mint könnyű pehelyszál fönnakad fölebben,
De a lélek érzi, hogy az örvény vonja,
S a gondolat elvész csudás sejtelembe;
Nem ismert világnak érezi nyomását
Rettegő örömmel elragadja kéje,
A *Levrathának* hallja kánykódását,
Az *Ur lelke* terült a víznek föléje.

Lehet-e a szellem az Istenség része?
Hiszen az istenség egy és oszthatatlan?!
Avagy lehet-e, hogy halandó szem nézze
A szellem világot teljes öntudatban?!
Évezred hanyatlík évezred kel ujra
Míg egy földi álm e világba téved,
Hogy a hüllén ember imádni tanulja
A köd oszlopában rejlő Istenséget!

Ott voltak:

Vinkler József vál. püspök, Széchenyi Jenő apát, Fetszer Antal oldalkanonok, továbbá: dr. Bulyovszky Józsefné, Markovits Kálmánné, Czifra Geróné, Czifra nővérek, Szolcsányi Hugóné, Szolcsányi Olga, Harmath Károlyné, Harmath nővérek, dr. Molnár Imréné, Molnár Ilonka, Vueskics Julia és Aranka, gr. Lubinszky Anna (Élesd), Rác Ilonka, Rác Mihályné, Böszörményi Gézánné, Böszörményi Tilda, Erdélyi Józsefné, dr. Korda Kálmánné, Korda Boriska, Hoffmann Henrikné, Lintner Kálmánné, Székács Erzs, Csapó Rózsika (Budapestről), özv. Személyi Kálmánné, Nizsalovszky Endréné, Bozóky Béláné, Bozóky Nóra, Szemes nővérek, Szombathy Istvánné, Stark Róza, Keller Juczika, Török Lászlóné, Beleznay Antalné, Láng Józsefné, Beneczky Sándorné, Tar Klementin, özv. Lukács Józsefné, Könyves Matild (Hatvan), Vargha Margit (Belényes), Maróczy Mariska, ifj. Janky Józsefné, Reeczky nővérek, Miskovszky nevérek, Novákné, Novák Mariska és Giza, Toth Erzsike, Kováts Lajosné, Padola nővérek, Ferencziné, Hantke Amália, Kalmár Illésné, Vajna nővérek, Karger Rózsika, Bulyovszky József dr., Géczy Lajos, Dus László, Nizsalovszky Endre, Gerő Armin, Kappel György, Gyalokay Imre, Rác Mihály, Böszörményi Géza, Tóth Márton, Stark Gyula, Békési János, Beneczky Sándor százados, Keller őrnagy, Maróczy János, ifj. Janky József, Ferenczi Lajos, stb. stb.

A matiné *Slunickó* J. Karácsonykor című dallal kezdődött, amelyet a vegyes kkar adott elő *Beleznay* karnagy vezetésével.

A gyönyörű ének zajos tetszést ért el s a végén sok tapssal jutalmazták az énekkart, amelyben a következő hölgyek énekeltek: *Decker Irén*, *Goszler Irma*, *Czettner Irén*, *Csipkés Sándorné*, *Kotauschek Julia*, *Kováts Dénesné*, *Szombathy Katinka*, *Tóth Juliska*, *Tucsek Ferenczné*.

Ezen énekszám után *Némethy Gyula* dr., theologiai tanár olvasott fel »A katolicizmus nagy éposza« című érdekes, szép tanulmányt. *Danté* Divina Comediájáról, melyet lapunk tárczarovatában, egész terjedelmében közlünk.

A felolvasást a megjelentek legnagyobb figyelemmel hallgatták végig s a végén nagy ovációban részesítették a jeles felolvasót.

Tucsek Ferenczné remek solóéneke következett azután, aki *Hitter* »Imáját« énekelte el olyan művésziességgel, hogy mindenkit elragadott.

A negyedik szám *Papp* János joghallgatónak, ismert nevű póttáknak egy alkalmi költeménye volt, amelyet *Szombathy* Katinka olvasott fel igen szépen. A bájos felolvasónő felolvasásával nagy hatást ért el.

A minden ízében sikerült matinét a vegyes énekkar éneke zárta be *Sezler* Károly »Csendes éj« című remek pastorellájával.

Az énekkart *Beleznay* Antal karmester tanította az ő szokott gondosságával.

University extension Nagyváradon.

Kisszámú és elegáns közönség jelenlétében folyt le karácsony másodnapján az első University extension városunkban.

Az előadás a jogakadémia disztermében folyt le s délután 5 órakor kezdődött.

Az előadás úgy volt megválasztva, hogy azok, akiknek az előadás szánva van, az iparosok és munkások, azon minél nagyobb számban lehessenek jelen, azonban az teljesen hiába való volt, mert az előadásra egyetlen egy ilyen ember sem volt jelen. Ezenkívül a közönség ünnep másodnapján rendesen családi körben van s így történt az, hogy az érdekes tudományos előadásra igen kevesen voltak. A megjelentek között voltak: *Beöthy László* dr. főispán, *Bulyovszky József* dr. polgármester, *Grosz Albert* dr., *Konrad Márk* dr., *Berkovits Miklós* dr., *Bozóky Alajos* dr., *Molnár Imre* dr., *Károly Irén* dr., *Rádl Ödön*, *Szunyogh Loránd* s tulyomó számban diszes hölgyközönség.

Grosz Emil dr. egyetemi tanár tartotta az első előadást.

Az előadás elején pár szóval megemlékezett az University extension czéljáról s ez után rátért előadása tulajdonképpeni tárgyára: a szem szerkezetére.

Könnyed, népszerű modorban ismertette a

szem szerkezetét, működését, megemlékezett a szem betegségeiről.

Általános figyelem kísérte az előadást, amely úgy tudományos mint műveltségi szempontból igen érdekes volt.

Utána dr. *Mandelló Béla* »Az ipari forradalom« címűen tartott előadást Angliának a közgazdasági viszonyairól.

Előadását az angol iparnak 1760 körüli állapotával kezdte, innen kezdve levezette azt az összes főbb mozzanataival egészen napjainkig.

Igen érdekesen foglalkozott a gyapjuiparnak a fejlődésével, a szövőszék feltalálásával és a gyapot ipar keletkezésével.

A változatos előadás igen szép modorban volt előadva, s az annyira könnyed stílusban lett tartva hogy azt minden előtanulmány nélkül teljesen meglehetett érteni.

A közönség mindakét előadót lelkesen megéljenezte előadásaik végén.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hír.** Dr. *Várady* Árpád czikádori apát, cultusminiszteri osztálytanácsos a Szent-Orsolya-zárdában tartandó felső nép- és polgári leányiskolai képesítő vizsgálatokra tegnap este a gyorsvonattal Nagyváradra érkezett s mint bibornok püspökünk vendége a bibornoki palotába szállt.

* **Hoványi jubileum.** Dr. *Hoványi Géza* nváradai tkp. vezérigazgatót, ezen legrégebb pénzügyintézetünknek betöltött negyedszázados hivataloskodása alkalmából az *Erzsébet-Bölcsöde-egylet* is küldöttségileg üdvözölte. Az elnök ő méltóságát, dr. *Noyáll* János fsz. püspök, nagy prépos urat betegeskedése akadályozván abban, hogy személyes vezetése alatt történjék az üdvözlés; azonban intézkedése folytán dr. *Molnár* Imre egyleti alelnök ur vezetése alatt *Jablonszky* Emil v.-velencei alelnök, dr. *Grosz* Albert közegészségi tanácsos egyleti orvos, dr. *Böszörményi* Géza egyleti titkár és *Tóth* Márton választmányi tag urakból álló küldöttség jelent meg az ünnepelnél, ki az egyletnek pénztárnoka s kinek a jótékonyági intézmények körül is sok érdemei vannak, üdvözölte negyedszázados jubileuma alkalmából és köszönetet szavazott neki annyi éveken át az egylet ügyében tanusított zajtalan, de annál érdemesebb tgybuzgóságáért.

* **Panasz a fogyasztási adók új kezelése ellen.** Még ugyszólván el sem kezdték a fogyasztási adók kezelésének új rendszerét már is érkezett hozzánk panasz e tárgyban. Tegnap vettük a következő sorokat: Értesüléstünk szerint városunkban a jövő évtől kezdve a borfogyasztási adók ügyét nem lehet egyezségek útján elintézni, hanem a ténylegesen fogyasztott mennyiség után kellene a borfogyasztási adót a polgároknak fizetni, ami meglehetősen sok kellemetlenséggel fog járni és nagy kérdés: Vajjon a remélt pénzügyi többlet igazi előnyt fog-e képezni azon kellemetlenségekkel szemben, melyekkel az új rend járni fog. Annyi bizonyos, hogy már a borfelvételek a pinczék vizsgálatainak kezdetén is hallatszik az erős resensus, amit lehetne is, czélszerű volna is enyhíteni a sajtó útján, minél szembeszökőbb ismertetésekkel és pedig nem csupán hivatalos hirdetésekkel, melyeket nem sokan olvasnak, hanem a helybeli lapoknak olvasott helyein. Kíváncsok volna tudatni a polgársággal ily módon is, hogy miként igazolják meghatalmazott voltukat az egyes házakhoz kiküldöttek, mert már is hallatszik e tekintetben panasz. Tájékoztatni kellene a polgárságot a kiküldöttek teendőiről s arról, hogy hol és mikor kell a fizetéseket teljesíteni? Mennyi a Nagyváradon fizetendő fogyasztási adó? Fel vannab-e jogosítva a kiküldöttek pénz felvételekre? Hol és mikor kellend az eladandó bormennyiséget jelenteni? Mi lesz az eljárás a töltögetésre szükséges borral szemben? Ezek csak a több oldalról felhangzó nem

tetszékifejezések folytán hirtelenében felvetett kérdések, melyekre ha illetékes helyről mi hamarabb jól tájékoztató közlések következnek: sok kellemetlenségnek, felreértésnek és elégtelenségnek eleve utját lehet vágni? Azért mi is ajánljuk e beküldött sorokat az illetékes ténnyezők figyelmébe, mert úgy véljük, hogy ez által a kétségtelen közérdeket szolgáljuk.

* **Kinevezések.** A fogyasztási adó kezelés rendszere személyzet szaporítást kíván s a polgármester tegnap töltötte be a szükséges állásokat. A fogyasztási főkönyvvezetéssel *Hollósy Jenő* fogyasztási főnököt bizta meg, az eddigi állásának megtartása mellett. Iktatónak *Paksy Gusztávot*, eljárónak: *Pántya Bélát*, *Kiss Gézát*, *Fenassy Józsefet*, *Vári Istvánt* és *Klein Izidort* nevezte ki a polgármester, míg *Szűls Gyula*, *Mocsáry Ferenc* és *Guti Gyula* eljárókat magasabb fizetéssel léptették elő.

* **Primícia.** Szép és lélekemelő ünnepélynek voltak vasárnap szemtanúi az *érselindi* hívek. Ugyanis ekkor mutatta be első szent miseáldozatát az egek Urának *Mosolygó Dezső*, nagyváradi-egyébármegyei fiatal áldozár. Az ünnepélyes aktuson *Popdán Antal*, nagylétei gör. kath. esperes-plébános volt a manudaktor, az alkalmi szent beszédet pedig *Clintve János* érkenézi gör. szert. kath. lelkész tartotta, melyben papnak kötelességeiről és azon három itélőszékről, mely előtt a papnak meg kell jelenni, ugymint saját lelkiismerete, a világ és Isten itélőszéke beszélt. Hüen ecsetelte továbbá azon helyzetet, azon feladatot, a melyet a papnak a társadalomban be kell tölteni, mondván, hogy a papnak helyzete mindig nehéz volt, de napjainkban különösen nehéz. Végre a fiatal áldozárt szüleitől bucsuztatta el, oly szépen, oly meghatóan, hogy nemcsak a szülőknél és hozzá tartozóknál, hanem a szomszéd községekből összesereglett híveknek a szemeiből is könnyeket csalt ki. A szent mise végeztével a fiatal áldozár áldást osztott. Az ünnepélyes szent mise után a fiatal áldozár édes atyjánál, *Mosolygó Dániel*, érselindi gör. szert. kath. lelkésznel fényes lakoma volt, amelyen többen mondtak toasztokat a fiatal áldozár egészségére.

* **Karácsonyi ünnepély.** Igen sikerült karácsonyi ünnepet tartottak a *Báss Vilma* óvónő intézetének növendékei, melyen nagyszámú közönség és *Istvánffy József* igazgató vett részt. Feltétlenül elismerés illeti meg a fiatal óvónőt azért a hazafias szellemért, melyről ezen ünnepély is tanúságot tett. A várad-velencei városi óvodában e napon e szegénysorsu gyermekek között csizmákat osztottak ki a «Gyermek-barát» egyesület jóvoltából.

* **Pázmány Péter szobrának alkotója meghalt.** A *Simor* hercegprímás által az esztergomi bazilikában fölállított Pázmány-szobornak művésze *Della Vedova Péter*, mint értesülünk, meghalt. A nagynevű primásnak és amint joggal nevezik, «a magyar biboros Cicerónak» ez az első szobra, amely kiváló díszét képezi a művészi kincseiről híres esztergomi bazilikának. A másik szobor az lesz, a melyet ő Felsége állíttat fel Budapesten Pázmány Péternek.

* **Uj beosztás a vármegyén.** Bihar megye központi hivatalában az előadók számát szaporították. Ezután hat előadó lesz. Az egyes ügydarabok kiosztása a következő:

Főjegyző: Közmunka, utadó, közlekedés, posta, távirat, telefon és víziügyek (és az ezzel kapcsolatos kisajátítási és egyéb tárgyalások).

I. Aljegyző. *Buranyi András*, közigazgatási ügyek, vármegyei háztartás és építkezés, közigazgatási területek és választási kerületek beosztása, személységi és fegyelmi ügyek hivatalos szervezése, községi vagyon és háztartás, adó, kataster, ipar és kereskedelemügyek, népességi statisztika, italmérés, vadászat, árva ügyek közigazgatási része, rendészet, esküdtlenség, kisebb polg. peres

ügyek. Jegyzője a pótdó felszól. bizottságnak és fegyelmi választmányának.

II. **Keszthelyi Zoltán**, katonai és honvédelmi ügyek, vallás és népnevelés, anyakönyvi nyugdíjazások. Jegyzői vizsga. Jegyzője a tiszt nyugdíj biz. és jegyzői ig. vál. és jegyzői vizsga.

III. **Dr. Cziffra Kálmán**, állategészségügy, állattenyésztés, mezőgazdaság és mezőrendőrség, erdészet, erdei kihágás cseléd és munkásügyek és az erdészki. II-od foku bíróságnak, erdészeti bizottságnak és a hármass bizottságnak.

IV. **Balogh Elemér**, közegészségügy, kórházi, szegényügy, lelencügy. Jegyzője a kórházi ig. választmányának és egészségügyi bizottságnak.

V. **Balázsházy Iván**, egylet, sajtó, börtön, utlevélügy, toloncz, vasuti kedvezmény és igazolvány, panaszfelvétel, tvhat. bizottsági tagsági ügyek. Jegyzője: az igazoló és bíráló választmányának. Tárca szerint: közig. bizottsági, kihágási és illetőségi ügyek.

* **Felmentett rendőrtisztviselő.** A kir. törvényszék *Mandel Ferenc* rendőrtisztviselőt egy falopás ügyének vizsgálatából kifolyólag 100 forint pénzbüntetésre és hivatalos állásának elvesztésére ítélte. *Mandel Ferenc* azonban újabb tanukat jelentett be, akik igazolják, hogy semmi mulasztás, vagy vétség nem terheli ez ügyben. A kir. tábla helyt adott a kérelemnek s új eljárást rendezett el, amelynek folyamán a bejelentett tanúk tényleg bizonyították *Mandel Ferenc* ártatlanságát. A kir. törvényszék tegnap tartotta ez ügyben az új tárgyalást s *Mandel Ferenc*et a vád és következményei terhe alól teljesen felmentette. Az ítéletet a kir. ügyész sem felebbezte meg, az a kihirdetésekor jogerőssé vált.

* **Kinevezések a honvédségnél.** *Hadnagyokká* neveztettek ki jövő évi január 1-ével kezdődő ranggal a következő tartalékos hadapród tisztelhelyettesek: *Szabó Gyula* a nyitrai 14 honv. gy. e-től a nagyváradi 4, *Sidlovits Kálmán Béla* a lugosi 8. honv. gy. e-től a nagyváradi 4, *Papp Rezső*, *Hajdu Gyula*, *Keppich Miksa* a 4. honv. gy. ezred állományába, *Kun Ignác* a nagyváradi 4. honv. gy. e-től a debreczeni 3. honv. gy. e-hez, *Dévald Dezső* a nagyváradi 4. honv. gy. e-től a gyulai 3. honv. gy. e-hez. *Tartalékos hadapród tisztelhelyettesekké* neveztettek ki a következő volt egy évi önkéntesek és altisztek; *Kolb Árpád* a nagyv. 4. honv. gy. a-tól a trencsényi 15. honvéd gy. e-hez *Miskorszky Jenő*, *Moldoványi László* a nagyváradi 4. honv. gy. e-nél, *Zách József* a nagyváradi 4. honv. gy. e-től a soproni 18. honv. gy. e-hez *Bulzán Ábrahám* a nagyv. 4. honvéd gy. e-től a lugosi 8. honv. gy. e-hez.]

* **Bem emléke.** A kolozsvári országos történelmi és ereklye muzeum azon alkalomból, hogy már 50 éve annak, hogy Bem tábornok bevonult honvédekkel Kolozsvár városába, azon házat, melyben ekkor időzött, emléktáblával jelölte meg. Az emléktábla leleplezés nagy ünnepély közt hazafias beszédekkel, szavaltokkal ment végbe. Másnap folytatása volt az ünnepélynek a kolozsvári vigadóban, ahol *Hegyesi Márton* nagyváradi ügyvéd emlékbeszédet mondott Bem tábornokról. Mindkét ünnepélyen igen nagy néptömeg és a kolozsvári honvédegylet 48-as zászló alatt vett részt.

* **Eljegyzési hírek.** *Schuch Károly* 37. ezredbeli főhadnagy eljegyezte *Madaras Elek* főreáliskolai tanár kedves leányát *Ilonát*, *Csapó Ferenc* ügyvéd özvegyét. — *Kosztá István* nagyváradi posta- és táviró számtiszt tegnap tartotta eljegyzését *Vucskics János* boldogasszonyi (Mosonmegye) uradalmi inspector fiatal szép leányával *Márhával*. — *Juhász István* cs. és kir. VII. százárezredbeli őrmester eljegyezte *Kállay Elek* helybeli jóhírű iparos kedves, szép leányát: *Margitot*.

* **Tűz.** Tegnap délelőtt tűz ütött ki *Meretz Nándor* nagy-körözs utcai kereskedő házában. A tűz úgy keletkezett, hogy a szomszéd ház kéményét égették s a szikrák átcsapódtak s attól meggyuladt a tető. A tűzoltóság kivonult a helyszínre, ott azonban már kevés dolga volt, mert a házbeliek s a szomszédok már akorára

elnyomták a tüzet. A tűz oltása közben bal-eset is történt, amennyiben *Frabalka István* egyházi oltás közben súlyosabban megsérült. A tűz által okozott kár 200 forint körül van.

* **Műkedvelői előadás.** Minden tekintetben jól sikerült színi-előadást rendeztek a nagyváradi iparos-íjjak karácsony másod napján. *Murai Károly* remek vigjátékát a »*Huszárszerelmet*« adták elő saját helyiségükben, mely ez alkalommal zsufozásig megtelt. A szereplők valemennyien ügyesen mozogtak a kis izlésesen összeállított színpadon. Első sorban *Pántya Ilonkát* kell megemlítenünk, ki Anna szerepében kedvesen játszott és nagyon is kiérdemelte a közönség elismerését. Mellette *Bóji Lajos* (*Hüppig Kázmér*) és *Kabdebó Eruó* (*Dér Pista*) szerepében tünnek még ki kifogástalan játékkal. Ügyesen adták szerepüket még *Barza Antal*, *Rimóczy J.*, *Nagy Jolánka*, *Gáll Mariska*, *Mócsi Gyula*, *Abella Mihály*, *Bereczki László*, *Dejka Róza*. Ami a sikerült rendezést illeti, dicsérettel kell megemlékezni *Zemán János*ról, az egylet jegyzőjéről, ki e nehéz hivatást oly ügyesen töltötte be. Az előadást vasárnap megismétlik.

* **Kinevezések.** A m. kir. pénzügyminiszter *Lehrer Alajos* vámsegéd tisztet m. kir. vámenellenőrré nevezte ki a nagyváradi fővámbiztoshoz. A kereskedelmi miniszter *Pozsonyi László* nagyváradi kazánvizsgáló biztost a Bihar megye és Nagyvárad város területén levő gőzkazánok ügyeinek ellátásával bizta meg.

* **Jó a jég.** A Karácsonyi ünnepeken a korcsolyázó sport híveinek az időjárás meghozta az örömet. A városliget nagy taván pompás tükörsima jég kínálkozott az összesereglett gyermekek és ifjuságuk. Mind két nap, délelőtt és délután óriási közönség lepte el a jéget; köztük különösen városunk szépei nagy számmal.

* **A fogyasztási adókezelés.** Nagyvárad város törvhatósági bizottsága az új rendszerint létesítendő fogyasztási adók helyes ellátása céljából egy bizottságot küldött. A bizottság már megállapította a kezelés módozatát s az utasításokat most nyomatják és küldik szét. December hó 30-án 3 órakor ismét értekezletet tart a bizottság.

Véres karácsony.

Mező-Keresztes, Karácsony napján.

A mező-keresztesiek ünnepi nyugalmát egy gyilkosság zavarta meg, mely a községben karácsony első napján mise előtt történt.

A falu egyik legvagyonosabb s legtiszteltebb gazdája emelt botot garázda fiára s egyetlen csapással agyonütötte.

Kádár Zsigmondnak hívják a szerencsétlen áldozatot és Kádár Mihálynak a még szerencsétlenebb apát. Kádár Zsigmond már gyermek korában kitünt garázda, veszekedő természetével, amire az apja elborult homlokával mindig csak azt mondogatta:

— Majd meg tanítják őtet a katonaságnál!

Be is sorozták Kádár Zsigmondot s a falu békessége egy időre meg volt mentve.

A katonaságnál nagyon rossz dolga volt az engedetlen fiúnak, egyik büntetés a másikat követte s kétszer haza is szökött. Az ősz apa egy izben felségfolyamodást is küldött, hogy fiát a főbelövéstől megmentse. A sok büntetés után 5 év múlva haza került Kádár Zsigmond s régi garázda életet újra kezdte.

Az apa most így reménykedett:

— Megházasítjuk a fiút, hátha ez fog használni!

Ugy is történt. Kádár Zsigmond elvette a falu legszebb, legszelidőbb leányát. Nagy lakodalom is volt Kádár Mihályéknál a boldog fordul t reményében, ami azonban nem követke-

zett be csak a jelen karácsony ünnepén. Kádár Zsigmond folytatta az előbbi életmódot.

A korcsmázás és duhajkodás mindennapos kezdett lenni. Sokszor napokig elcsatangolt valahol. Be-bejárt Váradra is és egy-egy ilyen berándulása 70—80 forintba került az apának. Mikor pedig részeg fővel előbotorkált valahonnan, akkor jaj volt a házbelieknek s még az ősz apa sem maradt mentve a brutális fiu ütlegeleléstől.

Igy történt karácsony ünnepén is. Kádár Zsigmond már jókor reggel becsipett s dühöngve jött haza s mint egy fenevad rohant a házbeli-ekre. Először is anyját támadta meg. Kést rántott s megöléssel fenyegette, feleségét pedig megütölte.

Az ősz apa reszketve állott kint az udvaron, míg a fiu odabent dühöngött. Egyszer már meg is sokalta s beszólt az ajtón:

— Ne bánts már őket, elégeld meg már.

Csak az kellett a dühöngő fenevadnak. Rögön kirohant a házból s az éles kést markába szorítva dühösen szalad apjára. Ez megindult, előtte szaladva amint öreg lábai birtak, de végre is félelme erőt vett s mindenre elkészülve ragadt fel futásközben egy rudat s visszafordult a dühöngőnek s egyetlen jól irányzott ütéssel agyonütötte.

A fiu szörnyet halt, az apa pedig ment magát feljelenteni a csendőrséghez, hogy övédelemből fiát megölte.

EGYESÜLETEK.

Nagyvárad kerületi betegsegélyző pénztár a folyó évi december hó 29-én, csütörtökön este 8 órakor a kerületi betegsegélyző pénztár helyiségében (Apáca-utca dr. Rothmann házban) tartandó igazgatósági ülést tart.

IRODALOM.

— **Dolorosa.** Mindazokat, akik a jövő hóban megjelenő »Dolorosa« kötetemre gyűjtő ívet kaptak ez uton kérem fel, hogy a gyűjtő-íveket és pénzküldeményeket január 4-ig kezeimhez visszajuttatni, illetve címemre (»Szabadság« szerkesztősége) megküldeni sziveskedjenek, hogy a nyomtatandó példányok számáról tájékozást szerezhessenek. A gyűjtőívek beküldését még az esetben is kérem, ha azokon előjegyzés nem történt volna.

Nagyvárad, 1898. decz. hó.

Tisztelettel

Szathmáry Zoltán,

a »Szabadság« f. szerkesztője,

— **A Jó Pásztor** januári füzeté a következő tartalommal megjelent: Szentségimádásra: Németh Gellért. — Év végére. T. Pelikári Krizsó. — Új év ünnepére. Hajós Gábor. Vizkereszt ünnepére. Hermann Tádó. — Szt. Tanítás Víz. ünnep. — Vizkereszt ut I. vasár. Totola Lajos. — Szt. Tan. Víz. ut. I. vas. — Víz. ut II. vasárnapra. Irta: Kudlik János. — Szt. Tanit. Vizkereszt utáni II. vasárnapra. Vizkereszt utáni III. vasárnapra Sipos Ágoston. — Homilia Víz. ut III. vas. — Hetvened vasárnapra. T. Pelikári Krizsó. — Gyertyaszentelő Bold. Asszony ünnepére. Szecsény Ferencz. — Hatvaned vas. Sipos Ágoston. A tartalmas folyóirat ára egész évre 4 frt. Előfizetni legalább is egy frtal lehet a szerkesztőség címére Budapest, VII. ker. Csömöri-ut 32. sz.

— **A Nagy Képes Világtörténet** negyedik füzetében az űs Egyiptom történetének folytatását kapjuk a thebai korszakból; ezt követi a kulturális állapot vázlata és ugyancsak ebben a füzetben kezdődik meg az emberiség bölcsőjéről fennmaradt hagyományok elbeszélése. Az események színtere is változik. Afrikából átmegyünk Ázsiába, Ázsiának ama vidékére, a hova a bibliai hagyomány a paradicsomot és fajunk előállítását helyezte. Ez ősrégi hagyományok minket magyarokat kivált abból a szempontból érdekelhetnek, hogy a szkythákról ta-

nitanak, akik a »legrégibbek az emberek között« Ami őstörténetünk összefoly a szkythák történetével; a magyar ősmundák bölcsőnket a mesés Szkythiába helyezik. Természetes, hogy a roppant távolság és a hiteles emlékek hézagos volta miatt a szkythák mesés földjéről, mesés fájáról pozitív dolgot igen keveset tudhatunk. Az ősmundák is csupán annyit tartottak fenn, hogy a legelső hódító nemzetek föllépése, tehát a legrégibb őskori államok megalakulása előtt, másfél ezer éven át egész Ázsia a szkythák kezében volt. Ezt az érdekes szöveget az apróbb képeken kívül, három igen sikerült reprodukció is illusztrálja.

Igazságszolgáltatás.

A nagyvárad kir. tába elintézett ügyei.

1829. Balog Gábor s. t. Bereczky Dániel s. t. hatóságilag helybenhagyva.

3295. Milák Borcsa orgazdaság — részben megváltoztatva.

3420. Tézsi Ferenczné becsületsértés — vissza utasítva.

3421. Bucher Jakabné becsületsértés — vissza utasítva.

3424. Pulyák Jánosné testi sértés — hatóságilag helybenb.

3342 Demján Zsuzsánna s. t. magzatelhajtás — feloldva.

4587. Berecz Lajos lopás — hatóságilag helybenhagyva.

REGÉNY-CSARNOK.

SZERESS ÖRÖKKÉ.

Irta: Buchanan Róbert.

Angolból fordította: Dr. N. Gy. 25.

Ugy látszott, azt hitte, hogy elintézte az ügyet; de Mabel egy pillanatnyi szünet után újra megszólalt, nem annyira hozzá-beszélve, mint fennhangon gondolkozva:

— És mégis olyan könnyűnek látszik igaznak lenni. Nagy földat bölcsnek, szépnek, nemesnek lenni, mint egyik másik nő, de bizonyára minden leány lehet igaz, ha akar.

A fiatal ember egy kissé több érdeklődéssel nézett rá.

— Először szeretni kell tudni, szép leányka. Hát ez olyan könnyű?

Mabel erre nem felelt; hanem elfordítva szemét, mélyen sóhajtott s úgy látszott, mintha egészen elmerült volna gondolataiba.

Mielőtt szólhattak, vagy tehettek volna egyebet, váratlan eset lepte meg őket. Hirtelen, mindnyájuk bámulatára, egy hangos és haragos hang szólalt meg:

— Így vagyunk! Parr Amos, látom, milyen nagy társaság van kendnél!

VIII. FEJEZET.

Az áldás.

Lambe gazda, az ajtófélfához támaszkodva, gögös, vérbeborult szemekkel nézte a társaságot, ő ugyanis mivel Mártha, elbocsátva az idegent, netesztelenül hagyta az ajtót, észrevétlenül surrant be.

Nyilvánvaló volt, hogy tobzódásból került elő; inggallérja el volt szakadva, s borral volt beszenyezve, pompás ruhája rendetlen volt, maga is bizonytalanul állott lábain. Lovagló ostorát szorongatva, ide-oda ingott, fejét is nagyon gonoszul forgatta. Épen mögötte, a konyha árnyékában állott Máté Szálek, bizalmasa.

— Kegyelmed is könnyen veszi a baját, — folytató Lambe gazda, könnyed csuklással — hogy még poharazni is tud hunczut czimboráival. Feleljen. Parr Amos, hogy merte ki kergetni Thateh Szálelet?

Ezzel fenyegetőleg rázta ostorát.

— Ohó! az én voltam! — kiáltá Reilly Antal, — de azt tettem volna megbízójával is, ha nem viseli magát tisztességesen, no nézze meg az ember!

Kutya, ismerem kendet! — kiáltá Lambe villámok tekintettel, aztán Amoshoz fordulva, folytató — Épen erre jártam, s láttam a vilá-

got ideben — meghallottam a hangokat. Épen kendnek, a koldusnak való tobzódásban pazarolni el vagyonát, adósságát pedig nem fizetni meg! . . .

— No no uraim; — válaszolá Amos szeliden — hiszen karácsony estéje van.

— Karácsony, nem karácsony, kerített-pénzt?

— Fájdalom, nem!

— És kend még mulatni tud semmire kellő szomszédaival? Haszontalan ember! Miért nem kért kölcsön?

— Ön tréfál uram. Ugyan ki adna kölcsön ilyen nagy összeget?

— Ez már a kend dolga, nem az enyém, Parr Amos, amilyen igaz, hogy most hó esik, nem kegyelmeznek kendnek többet.

Beszédközben Lambe a szoba közepére jött, iszonyu tekintettel mérve végig áldozatát; míg Thateh Szálek, megbízója erőszakosságán nekibátorodva, gonoszul mosolyogva állott meg az ajtóban. A hirtelen támadás valamennyiüket megdöbentette. Mártha Seth kapitányhoz simult, ki átölelte görcsösen; még Reilly Antal is meghökkenve nézett rá.

Ismerjük jól az érzelem történetét; elválásukat; Beatrin férjhez menetelét mászó, korai halálát, a mely a költőt oly mély gyászba borította, Dante meg nem érdemelt, szegényletes száműzetését Flórenczből mely őt holta napjáig hontalanná tette.

De nem akarjuk fölpanaszolni Dante szenvedélies érzelmet táplálta lelkében iránta, mely a pro vence-i dalnokok énekeiben nyilatkozik meg.

Ami a szegény szatócsot illeti, minden szín elhagyta arcját, olyan volt, mint a megtestesült szegény és nyomoruság; mikor Mabel átfutott hozzá, és szeliden megszorította kezét, alig emelte föl szemét a lányra.

— Kegyed gonosz ember! — kiáltá méltatlankodva tekintve Lambere — Isten megveri kegyelmedet kemény szívéért!

Lambe hangosan föl kaczagott.

— Hallja ezt Káleb? — kiáltá. Majd hozzá tette jelentőségteljesen — Ne feledje, Mabel kisasszony, hogy egy szava még most is megszélidíthet.

— De ő nem mondja ki azt a szót — mondá Amos magához térve s némi méltósággal. — Mabel gyermekem, ne hallgass rá.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Ex-lex esetén

Kassa, decz. 27. (Saját tud. táv.) Kassán ma népes népgyűlés ment végbe, mely kimondotta, hogy új év után az ex-lex esetén adót nem fog fizetni. A népgyűlés az ellenzéknek teljes bizalmat szavazott.

Békekövetség.

Budapest, decz. 27. (Saj. tud. táv.) A békeügyben igen jelentős lépés történt. A pápa Péterváron nunciaturát óhajt felállítani, melynek főhivatása a békeközvetítése lenne. A tervezetet Richards párisi érsek készítette el, azt a czár örömmel fogadta.

Franciaország és Sziám.

London, decz. 27. A »Times«-nek jelentik Singaporeból tegnapi kelettel: Bangkokból jelentik, hogy egy sziámi csapat rálött egy francia hivatalnok fegyveres kíséretére, amidőn a hivatalnok kiadta a parancsot, hogy az 1893-iki szerződésben megállapított 25 kilométernyi zónát Luang-Prabangnál ürítsék ki.

A király Budapesten.

Budapest, decz. 27. (Saját tud. táv.) A király csütörtökön valószínűleg Budapestre jön, amikor is mint hirlik az or-

szágyülés vezérférfiainak kihallgatást ad. A kvóta ügyében is ekkorra várják a döntést.

Az új provizórium.

Budapest, decz. 27. (Saj. tud. táv.) A pénzügyi bizottság ma teljesen letárgyalta a kiegyezési és kvótaprovizóriumot. A bizottsági ülésen maga *Bánffy* br. miniszterelnök is megjelent és többször fel is szólalt. Kiválóan annak bebizonyítására szoritkozott, hogy a tárgyalás alatt levő javaslat nem jelent új provizóriumot hanem csak hosszabbítást.

Mattasich-Keglevich elítélése.

Zágráb, decz. 27. (Saját tud. táv.) Mattasich—Keglevich végtárgyalása ma ment végbe s öt 5 évi súlyos börtönre ítélték. A vádlott igen terhelő vallomást tett a végtárgyaláson, így a többi közt bevallotta, hogy a félmillió váltóhamisításokat Stefánia nevére ő vitte véghez.

A franciaországi esemény.

Páris, decz. 27. A »Petit Journal« jelentése szerint Chanoine volt hadügy-miniszter azt a kívánságát fejezte ki, hogy ismét valamely hadosztály élére állítsák. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1898. decz. hó 27-ik napján tartott vásárban eladott természettermények és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 9.50—9.80. Kétszeres buza 7.80—8.30. Rozs 7.80—8.10. Arpa 5.40—5.60. Zab 5.50—5.20. Tengeri: 4.20—4.40. Borsó 16.—. Lencse 18.—. Bab 6.80. Köleskása 12.—. Burgonya 2.10. 100 kiló lángliszt 17.—, zsemlyeliszt 16.—, fehérkenyér liszt 15.—, barnakenyér liszt 13.50, széna fuvarral 2.10, szalma 0.70 Szalonna 65.—, 6 kiló zsup-szalma —06, 150 dkg alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.25, tölgyfa 3.—, cserfa 3.40. 100 kiló marhahus 48.—, öntött gyertya 44.—. Lámpaolaj 46.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —80. Szesz 1.—. 1 mm. kőszó 10.70, nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 33.—, szappan 24.—, birka gyapju —, magyar gyapju —, Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 24.—, mész 1.—, kemény faszén 1.70. puha faszén 1.50, kendermag 10.—. köles 5.80, sepcze —, dió 18.—, mogyoró 16.—, aszalt szilva 16.—. Egy kilogramm savanyú káposzta 10, szalonna 64, sertéshus 56, juh-hus 34, veres hagyma 7, fog-hagyma 26, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 14. Egy liter kőolaj 20. 1 mm. bükköny —, 1 mm. luczernamag —. 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1898. évi decz. 27-ről Tiszta buza körülbelül 500 hltr, kétszeres buza 150 hltr, rozs 200 hltr, arpa 150 hltr, zab 150 hltr, tengeri 400 hltr, burgonya 360, hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 100 drb, félhizott 140, sovány 85, süldő 110, malac: 170, hizott marha —, jármás ökör 225, fejős tehén 150, borju 110, bivaly —, juh és kecske —, ló 64.

Marha ártáblázat 1898. december 27-ről Egy pár első rendű jármás ökör 285—310, egy pár másodrendű jármás ökör 185—285, egy pár harmadrendű jármás ökör 115—175, 1 pár fejős tehén 84—180. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 63—83. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 43—65, 1 drb. veres borju 12—17, 1 drb. fél éves borju 16—23, 1 drb egy éves borju 22—32, két éves borju 31—58. 1 pár hizott sertés 43—76, 1 pár fél éves 20—24 1 pár egy éves sertés 34—52, 1 pár két éves sertés 54—72, egy drb igás ló 45—80, 1 pár ökörbőr 16—21, 1 pár tehénbőr 12—16, 1 pár borjubőr 5—8, 1 pár lóbor 6—10.

Reich Jenő Társas

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Határírdők.

B u d a p e s t, december 27.

Buza márcziusra	— — — — —	9.67
Uj tengeri	— — — — —	4.89
Rozs őszre	— — — — —	8.24
Zab őszre	— — — — —	5.88
Tengeri augusztusra	— — — — —	—
Buza októberre	— — — — —	—

Értéktőzsde.

B u d a p e s t, december 27.

Az irányzat gyenge		
Osztrák hitel	— — — — —	360.10
Magyar hitel	— — — — —	392.19
Allamvasut	— — — — —	363.75
Rimamurányi	— — — — —	228.—
Magyar jelzálog	— — — — —	293.80
Salgotarjani	— — — — —	604.—
Wagon-kölesön	— — — — —	282.25
Villamos vasut	— — — — —	279.50
Magyar leszámítoló	— — — — —	353.25
Iparbank	— — — — —	104.25
Budapest közuti	— — — — —	366.50
Kereskedelmi	— — — — —	1011.50
Déli vasut	— — — — —	78.—

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. december 27-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	120.—
Magyar koronajárdék	— — — — —	97.75
Magyar vasuti kölesön aranyban 4,00%	— — — — —	119.50
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2,00%	— — — — —	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — —	95.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	— — — — —	100.50
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	— — — — —	97.—
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölesön	— — — — —	153.—
Tiszabábalyozói és szegedi sorsjegyek kölesön	— — — — —	138.—
Osztrák járadék papirban	— — — — —	101.—
Osztrák járadék ezüstben	— — — — —	101.m
Osztrák korona járadék	— — — — —	120.—
Osztrák magyar bankrészvény	— — — — —	915.—
Magyar hitelbankrészvény	— — — — —	391.25
Osztrák hitelintézeti részvény	— — — — —	360.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — — — —	369.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — —	954.—
Német birodalmi márka	— — — — —	58.95
London vista	— — — — —	120.50
Párisi vista	— — — — —	4762.50
20 márkás arany	— — — — —	1180

SZERKESZTŐI PÓSTA.

M. Z. Helyben. Ön által említett cikkünk a községi iskolákra nem vonatkozhatott, annál is inkább nem, minthogy a községi iskolákban a polgári iskolát kivéve bizonyítványosítás nem volt.

A szerkesztőségért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hollódi ó-bor eladás.

A nagyváradai gör. kath. püspökségi uradalom nagyváradai pinczejéből hat-hét hektoliteres hordókban, nagyobb mennyiségű *tisztán kezelt, filoxera pusztítás előtti szőlőből termelt valódi*

hollódi ó-bort

bocsájt áruba.

Ára: hektoliterenkint **50** frt. Ha egyszerre négy hordónál több rendeltek, akkor hektoliterenkénti ára **45** frt. Egy hordónál kevesebb mennyiség nem rendelhető.

Venni szándékozók értekezhetnek Nagyváradon *a gör. kath. püspöki lakban.*

Uradalmi igazgatóság.

6

huzásra érvényes újságíró sorsjegy
ára csak

1 korona.

Főnyeremény

100.000

korona ért.

5 nyeresemény à 20.000 kor. stb.

Első huzás

viszavonhatatlanul

már jövő héten.

Sorsjegyeket ajánl:

Polgári Takarékpénztár r.-v.-tsaság,

Dióssy Ödön főelárusító,

„TISZÁNTÚL”
kiadóhivatala.